

WaterPeilingen

Nummer 6

VWG Nieuwsbrief 15 december 2021

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

VWG Bestuur:

Zoals bekend hebben SSF en VWG op donderdag 28 oktober tijdens een symposium in de Geertekerk stilgestaan bij hun gezamenlijke lustrumviering.

Via deze link krijgt u een impressie van deze bijeenkomst.

<https://schilthuisfonds.nl/symposium-over-de-waterwolf-vraagt-aandacht-voor-klimaatverandering-en-zeespiegelstijging/>

Op 3 december heeft het bestuur digitaal de bespreking over Quo Vadis voortgezet. Quo Vadis is als project in gang gezet op de ALV van 4 juni toen de voorzitter dit aankondigde en de enquête onder de leden is gehouden alsmede gesprekken met verschillende leden en niet leden om informatie te verzamelen over het belang van de VWG voor de leden alsmede voor iedere belangstellende die zich wil verdiepen in de historie (korter of langer geleden) van de waterstaat. Op 25 januari zal de volgende bespreking plaatsvinden. Mogelijk zijn er dan al enkele contouren te ontwaren bijv. op het gebied van samenwerking en het delen van de ervaring en kennis opgedaan in de afgelopen 30 jaar.

Op 20 december is er een reguliere bestuursvergadering, de begroting 2022 komt aan de orde en er wordt gewerkt aan een meerjarenbegroting. Verder komen de bedrijfsmatige processen van het bestuur aan de orde. Dat klinkt enigszins pretentius maar volgt uit de nieuwe wetgeving voor verenigingen (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, WBTR). Ook een vereniging moet transparant zijn en misstanden moeten worden voorkomen. Nog steeds verschijnen er berichten dat er malversaties plaatsvinden bij verenigingen. In dat opzicht prijzen wij ons gelukkig met een constructief bestuur.

TWG 2021 – 2, het blad is vrijwel gereed. Een wereldwijd probleem speelt de drukker parten er is onvoldoende papier. De verwachting is dat TWG 2021 – 2 begin januari verzonden kan worden.

Lustrumsymposium SSF/ VWG 28 oktober 2021, Geertekerk Utrecht; thema: „Is de Waterwolf terug”.

Samenvatting lezing Gerard van der Steenhoven, hoofddirecteur KNMI.

De apocalyps van deze tijd is de klimaatverandering. Klimaatscenario's die zijn opgebouwd uit data die verzameld zijn sinds het ontstaan van het KNMI geven inzage in de veranderingen. Het KNMI werkt inmiddels 100 jaar samen met RWS.

Tussen 1990 en 2020 is op de ijsvlakte van de Noordpool een ijsoppervlak verdwenen dat 5 x keer groter is dan Frankrijk.

Er is sprake van een toename van extremen. In het westen van Canada bij Lytton werd een maximum temperatuur gemeten van 49,6 oC. Grote bosbranden volgden.

Steenhoven stelt dat de bosbranden geen voedingsbodem zouden hebben gehad als het klimaat niet aan het veranderen was.

In het rapport van het IPCC van 6 augustus 2021 wordt de mens genoemd als oorzaak voor alle veranderingen die momenteel ten aanzien van het klimaat plaatsvinden. Dat is een opmerkelijke uitspraak in een wetenschappelijk rapport en geeft misschien ook wel de ernst van de situatie aan. Met name vanaf de tweede helft zijn de ontwikkelingen met betrekking tot de klimaatverandering in een stijgende lijn gegaan, een direct gevolg van de industrialisatie. Op 25 oktober heeft het KNMI het rapport: klimaat signaal 21 aangeboden aan de staatssecretaris.

Klimaatscenario's die in het verleden zijn opgesteld laten een zeer betrouwbaar beeld zien van wat er nu gaande is. Er is sprake van een toename van extreme hitte dat zal 4 x vaker gaan gebeuren bij een stijging van 1,5 oC en 9 x vaker als de stijging doorschiet naar 4 oC. Hittegolven zijn er geweest in de droge jaren 2018, 2019 en 2020, wateroverlast was er als gevolg extreme neerslag in België, Duitsland en Limburg.

De verwachting is, en eigenlijk is dat proces al aan de gang, dat de beide polen sneller op zullen warmen. Nederland ligt in de zone waarin een meanderende straalstroom werkzaam is. In Canada was de hitte bij Lytton hier een gevolg van. Zware neerslagregens worden intenser. Wordt er nu nog rekening gehouden met clusterbuien van 50 mm, dat zal in de nabije toekomst 80 mm. zijn. Behalve dat dergelijke buien intenser zullen zijn zullen ze ook vaker voor gaan komen. Berichten over wateroverlast in Nederland maar ook elders zullen dan ook met de regelmaat van de klok in het nieuwsoverzicht hun plaats in gaan nemen. Mutatis mutandis geldt dat ook voor droogteperioden.

Als de klimaatdoelen van Parijs in 2030 gerealiseerd worden, te weten 1,5 oC stijging van de temperatuur dan „kopen” we tijd om in de resterende tijd tot 2100 tijdig maatregelen te nemen tegen de zeespiegelstijging die hoe dan ook plaats zal vinden.

In januari een samenvatting van de lezing van Fred van Lieburg (hoogleraar VU Amsterdam).

VWG data:

Op dit moment zijn er nog geen bijeenkomsten in voorbereiding. De VoorJaarsexcursie van 22 juni zou als eerste georganiseerd worden maar alles hangt af van de ontwikkelingen in de komende maanden rond Covid 19 en de eventuele maatregelen die dat nog met zich meebrengt.

In 2022 zijn er twee historische gebeurtenissen waar we aandacht aan zouden willen besteden:

- 1: Het droogvallen van de Haarlemmermeer in 1852 (22 juni 2022)
- 2: Het afsluiten van de Kromme Rijn in 1122 (20 oktober)

Medio april hopen we u meer informatie te kunnen geven.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman
Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Op de website is sinds kort een overzicht geplaatst van archiefinstellingen met archieven van waterschappen en hoogheemraadschappen.

Algemeen

Wie op 28 oktober in Utrecht aanwezig is geweest bij het lustrum symposium SSF/ VWG zal het navolgende bekend in de oren klinken.

Peter Glas was uitgenodigd als dagvoorzitter en hij heeft dat met verve gedaan. Aan het eind vatte hij enkele dingen samen. Waarbij hij onder meer zei dat het misschien een taak van de Deltacommissaris wordt om de regering advies te geven over de voorgenomen bouwen op minder daarvoor geschikte locaties. Bouw van woningen zou in dat geval heroverwogen moeten worden.

In het advies van de Deltacommissaris zoals dat begin december is uitgebracht staat met zoveel woorden dat er rechtstreekse bedreigingen worden voorzien bij de bouw van 820.000 woningen in de periode tot 2030. Zoals bekend moeten er in deze periode 1 miljoen woningen worden gebouwd. Niet minder dan 80% komt volgens de huidige plannen op risicovolle plaatsen te staan.

De Deltacommissaris noemt: hitte, droogte, bodem en wateroverlast als mogelijke oorzaken van de voorziene problemen. Huizen worden voor een periode van 50 tot 100 jaar gebouwd en juist in die periode wordt er een zeespiegelstijging verwacht die op kan lopen tot 2 meter boven het huidige peil.

Ook wordt er in het advies gepleit om meer ruimte langs rivieren vrij te houden om grote hoeveelheden water veilig af te kunnen voeren.

Grondwaterneutraal bouwen zou problemen van toenemende verzilting tegen moeten gaan.

Langer, meer en sneller

Dit zijn drie ingrediënten die in toenemende mate voor problemen zorgen op het railnet en met name in de Randstad. Treinen bestaan inmiddels vaak uit meer treinstellen, de frequentie is toegenomen evenals de snelheid.

De rek is er dan ook uit om nog meer treinen op het spoor te laten rijden. NS heeft wel wensen maar die zijn onder de huidige omstandigheden niet te realiseren. Tussen Utrecht Centraal en Leiden Centraal zouden 6 treinen per uur moeten gaan rijden. Dat is door de bodemstructuur vrijwel onmogelijk. Inmiddels worden er al andere treinstellen ingezet om de druk op het spoorbed te verlichten.

Wie destijds mee is geweest met de NajaarsExcursie vanuit Leiden naar Zoeterwoude en Aarlanderveen heeft kunnen merken dat de bus op een aantal plaatsen een zwevende beweging maakte. De N 11 heeft vanaf het begin van de aanleg en opening al te kampen met kleine verzakkingen. De hier genoemde spoorlijn ligt evenwijdig aan de N 11.

De weg tussen Alphen aan den Rijn en Boskoop, N 207, is om die reden bij de aanleg (honderd jaar geleden) volledig onderheid.

Iemand zei, in een heel ander verband, als je hier een tak van een wilg in de grond steekt gaat die groeien. Het waterpeil staat in dit gebied behoorlijk hoog in combinatie met het veen zorgt dat in toenemende mate voor problemen.

Op andere baanvakken wordt een met lagere snelheid gereden dan wenselijk zou zijn. Of op termijn het hoogfrequent rijden (10 minuten dienst op belangrijke trajecten) in gevaar komt hangt af van de investeringen die in de komende jaren gedaan worden om het spoorwegnet robuust te maken.

Regeerakkoord

In het nieuwe regeerakkoord is een bedrag van 3 miljard euro opgenomen voor de aanleg van de Lelylijn. Deze nieuwe spoorverbinding moet Amsterdam met Groningen verbinden.

Hiervoor is de aanleg van nieuwe lijn nodig tussen Groningen en Lelystad via de Noordoostpolder, een kruising met de bestaande spoorlijn Meppel – Leeuwarden bij Heerenveen en een bundeling met de A – 7 tussen Heerenveen en Groningen. Drachten en Emmeloord krijgen dan een aansluiting op het spoornet.

Het plan voor een snelle spoorverbinding is niet nieuw. In 1986 werd er al ruimte gereserveerd voor de aanleg van de Zuiderzeelijn. In 2007 werd besloten deze verbinding van de prioriteitenlijst af te voeren. Alleen het gedeelte Almere – Lelystad – Zwolle, inmiddels bekend als de Flevolijn, werd in december 2012 in gebruik genomen.

Sinds 2018 wordt er weer nadrukkelijk gesproken over de aanleg van de Lelylijn met als voorlopig resultaat de reservering van het genoemde bedrag.

Aardig detail, na het afblazen van dit project werd wel direct besloten dat de ruimtelijke reservering van kracht bleef. De grond is al die jaren beschikbaar gebleven.

Unie van Waterschappen

In de vergadering van 17 december heeft de Unie zijn drie nieuwe bestuursleden voorgedragen:

Luzette Kroon, dijkgraaf Wetterskip Fryslân

Jeroen Haan, dijkgraaf Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Vincent Lokin, Lid dagelijks bestuur Waterschap De Dommel

Voorzitter is Rogier van der Sande, dijkgraaf Hoogheemraadschap van Rijnland

De Unie heeft positief gereageerd op het afgesloten regeerakkoord: „Omzien naar elkaar en vooruit kijken naar de toekomst”. Water en bodem worden leidend bij nieuwe ruimtelijke plannen. Waterschappen worden eerder betrokken bij de plannen en de watertoets krijgt een dwingender karakter.

Ook het bewaken van de waterkwaliteit in relatie tot de stikstofproblematiek is positief ontvangen. Het is een goede mogelijkheid om de kwaliteit van de natuur te bewaken en de transitie van de landbouw te bevorderen.

Verder wordt er in het regeerakkoord aandacht besteed aan nieuwe vormen van energie: aquathermie en groen gas.

Misschien is dit een eerste en pril begin om minder hoge windturbines van 250 meter in het landschap te plaatsen en minder zonneparken aan te leggen.

Deel van het windturbinepark langs de N 33 ter hoogte van Siddeburen (*afbeelding ve*)

Op 2 december werd de Waterinnovatieprijs uitgereikt. Uit 99 inzendingen heeft de jury er drie gekozen die goed toepasbaar zijn.

Waterschap De Dommel heeft een roterend duikerschot in gebruik genomen. Voordeel hiervan is dat het beschikbare water lang in het gebied kan worden vastgehouden. Het werkgebied van De Dommel ligt in een van de droogste gebieden van Nederland en heeft grote overlast ondervonden van de droogte in de drie warme zomers van 2018, 2019 en 2020.

De TU Delft bedacht Adox, een nieuw systeem om zonder nadelige gevolgen medicijnresten uit het afvalwater te filteren. Met de toenemende vergrijzing van de bevolking is de verwachting dat het medicijngebruik toe zal nemen. Dat er steeds meer medicijnresten in het afvalwater terecht zullen komen is aannemelijk. Deze manier van watervervuiling wordt door de inzet van Adox voorkomen en deze techniek is direct te gebruiken, als eerste in het werkgebied van het hoogheemraadschap van Delfland.

Crux Engineering kreeg de prijs voor de energiedamwand. De damwand slaat twee vliegen in een klap. Er wordt thermische energie opgewekt en het fungeert als waterkering.

Vrijwel alle waterschappen hebben het waterbeheerplan of waterplan 2022 – 2027 onlangs vastgesteld.

Mocht u voor uw omgeving willen weten wat er in de komende jaren gaat gebeuren dan kunt op de website van uw water- of hoogheemraadschap kijken bij de rubriek nieuws of actueel.

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen)

Bij het waterschap is de vacature van dijkgraaf opengesteld. Bert Middel is sinds 1 januari 2012 dijkgraaf en bereikt in juni de pensioengerechtigde leeftijd. Beëdiging van de nieuwe dijkgraaf door René Paas, Commissaris van de Koning in Groningen wordt aan het begin van de zomer voorzien.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Toekomstbestendig plan voor de Boerenveensche plassen.

Om wateroverlast in het gebied te voorkomen worden de sloten breder gemaakt en komen er waterbergingen in de bermen van de A – 28 tussen Hoogeveen en Beilen.

De Boerenveensche plassen liggen tussen Hoogeveen en Pesse (vanuit de trein tussen Hoogeveen en Beilen goed te zien) het zijn heidevelden, met waterplassen en vennen. De landbouw speelt ook een belangrijke rol in het gebied, hiervoor geldt dat verbetering van de afwatering naar het Oude Diep meegenomen zal worden. De verwachting is dat er in de zomer van 2022 een keuze is gemaakt en dat de uitvoering in 2023 kan beginnen.

Boerenveensche plassen (afb. Waterschap DOD)

Waterschap Zuiderzeeland (Lelystad)

Werkzaamheden aan de Drontermeerdijk tussen de Elburgerbrug en de (voormalige) Roggebotsluis zijn na 2 jaar afgerond. De werkzaamheden maken deel uit van het IJssel Delta programma. Belangrijke onderdelen waren het graven van het Reevediep bij Kampen het maken van een sluis tussen het Reevediep en het Drontermeer. Het laten vervallen van de Roggebotsluis en het aanleggen van een nieuwe oeververbinding in de weg tussen Kampen en Dronten op die plaats. De Drontermeerdijk (N 306) is nu voor de komende honderd jaar sterk genoeg om hogere waterstanden op het Drontermeer te kunnen weerstaan.

Waterschap Rijn en IJssel (Doetinchem)

Het waterschap heeft met de Keipot de eerste prijs in ontvangst mogen nemen in de Circulair Challenge. De Keipot werd gepresenteerd als duurzaam verpakkingsmateriaal of ook wel een composteerbare organische afvalbak gemaakt van Kei slib en gemaaid gras. Klei slib is een restproduct dat vrijkomt bij de extractie van Kaamera. Kaamera komt vrij bij het zuiveren van proceswater in de zuivelindustrie. Het waterschap heeft jaarlijks 1.200 ton klei slib beschikbaar waar nu nog niets mee gedaan werd.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

De Hedge Hok een duurzaam egelhuisje van gedroogd digestaat wint de tweede prijs in de Circulair Challenge. Digestaat is een residu van biogasproductie door vergisting van gemaaid gras.

Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (Rotterdam)

De Hollandsche IJsseldijk wordt over een lengte van 10 kilometer aangepast aan de geldende eisen voor een waterkering in een kwetsbaar gebied.

Behalve dat het hoogheemraadschap de plannen op de website toelicht staan er ook enkele opnamen van de huidige situatie versus de vroegere situatie. Plekken en panden of bedrijven die al verdwenen zijn krijgen op deze manier nog even een beeld. Door middel van onderstaande link komt u rechtstreeks op de site van de Hollandsche IJsseldijk.

<https://www.schielandendekrimpenerwaard.nl/actueel/krachtige-ijsseldijken-krimpenerwaard/hollandsche-ijsseldijk-toen-en-nu/>

Waterschap Limburg (Roermond)

Het waterschap heeft een stimuleringsregeling voor agrariërs opengesteld om meer water vast te houden op landbouwpercelen. Het is een van de maatregelen die moet gaan helpen in het tegengaan van wateroverlast als gevolg van de verandering van het klimaat. Met deze maatregel wil het waterschap dat er 10 mm. neerslag langer vastgehouden kan worden in het gebied. Door dijkjes en dammetjes op de landbouwpercelen aan te leggen ontstaan waterbuffers. Er zijn twaalf voorstellen gedaan om landbouwgrond en akkers van boomgaarden voor dit doel geschikt te maken.

Agrariërs krijgen tips aangereikt in het boekje: Water vasthouden op landbouwpercelen in Zuid Limburg.

Algemeen:

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; er is een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

De agenda op deze site wordt vrijwel iedere week aangepast aan de komende en lopende activiteiten.

2022: 14 april – 9 oktober 7^e Floriade in Almere, thema's: klimaat en circulair bouwen

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122) *nb. Excursie VWG*

2022: De Haarlemmermeer viel droog (1852) *nb. Excursie VWG*

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar *nb. Excursie VWG*

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Noot: naar aanleiding van de gehouden enquête zijn ook interessante voorstellen ontvangen om aandacht aan te besteden, we zullen als commissie deze bestemmingen bekijken op haalbaarheid in de komende jaren. Het meedenken geeft in ieder geval de betrokkenheid van u als lid aan bij de VWG. Dank daarvoor!

Data:

Rond de Sint Elisabethsvloed van 1421 worden verschillende bijeenkomsten, al dan niet digitaal georganiseerd. Op de site: 600jaarelisabethsvloed.nl is alle informatie voor de komende periode te vinden.

Tot en met 6 maart 2022 te zien in het Dordrechts Museum, Museumstrat 40: „Elisabeth en de vloed”.

In het Biesboschmuseum (De Hilweg 2 Werkendam) is de tentoonstelling 600 jaar Elisabethsvloed op 18 november geopend. Het was in de nacht van 18 op 19 november dat de vloed over het land van de Biesbosch spoelde en veel schade heeft aangericht. De expositie moet het waterbewustzijn van Nederlanders en bezoekers vergroten. In Nederland zijn 10 miljoen inwoners afhankelijk van de bescherming van duinen en dijken om veilig te kunnen wonen. Met de huidige kennis worden drastische maatregelen noodzakelijk om die veiligheid ook in de komende decennia te garanderen.

Deze tentoonstelling is tot 22 november 2022 te zien.

2022

Van 31 augustus tot en met 3 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Thema: Inequality and the city.

Voor meer informatie zie: <https://www.uantwerpen.be/en/conferences/eauh2022/cfsp/>

Recent verschenen:

Landschapsbiografie Westerwolde, meerder auteurs.

Een kloek boek (ruim 600 bladzijden) over een bijzonder gebied. Water, speelt een nadrukkelijke rol in de ontstaansgeschiedenis van Westerwolde. Westerwolde ligt in de punt van Groningen ingeklemd tussen Drenthe en Duitsland het gebied tussen Boven Pekela, Stadskanaal, Bourtange en Ter Apel.

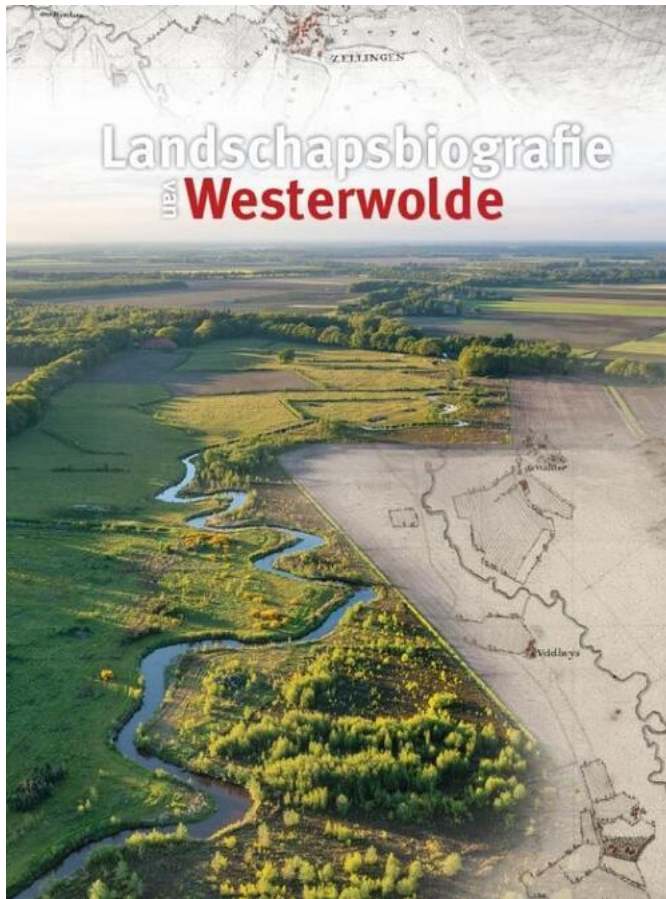
Mooi vormgegeven en rijk geïllustreerd. En de prijs valt alleszins mee: e 39.95

Wie iets dieper in de buidel tast kan op de website van Bruna voor een setprijs van e 50 ook het boek Natuur in Westerwolde mee bestellen.

De gemeente Westerwolde steekt de loftrumpet uit over het boek, te lezen via deze link:

<https://www.westerwolde.nl/landschapsbiografie-van-westerwolde-een-unieke-streek-verdient-een-uniek-boek-0>

Waterschap Hunze en Aa's heeft bijgedragen aan de totstandkoming. De RUG in Groningen is betrokken geweest bij het onderzoek.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin
secretaris VWG
15 december 2021